

Dominum, qui ejus humilitatem respexit (*Luc. 1*); **A**do; per gratiam, scilicet infusionis, operationis et revelationis; et per gloriam, quia in ratione plenitudo lucis, in voluntate plenitudo pacis, in memoria continuatio aternitatis. *Benedicta tu in mulieribus*, quia in utero sanctificata, quia in anima a peccato præservata, quia in te peccati fomes extinctus, quia bonis omnibus et virtutibus repleta, quia utero tuo privilegiata, quia concepisti sine semine, portasti sine pondere, peperisti sine dolore, quia ab omnibus Christianis specialiter laudata, quia ab ipso Christo, et omnibus sanctis et angelis in morte obviam, etc.

III.

MEDITATIO SUPER SALVE REGINA, ETC.

Titulum hunc præfixum habet codex ille prægrandis Mantuanus ms. circa quem fortassis lector hæsitabit, dum viderit opellam hanc alias D. Bernardo attribui, atque inter ejus opera circumferri. Eadem quidem utrobique est meditatio, sed illa contractior, ista duplo major, neutra tamen reputabitur Anselmi, si Bernardus, illo posterior, postrema illa verba. O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria, subjunxerit in urbe Spirensi; (58) quod scribunt plerique. Alii solemnè trina genuflectione recitasse volunt, non addidisse. Possevimus utique lectorem monet ut videat utrum recte Bernardo tribuatur. Idem profecto hujus et præcedentium meditationum censendus est auctor, maximepius, divinis contemplandis mysteriis assuetus.

1. Ad salutandam beatam Virginem, primo debes ejus magnitudinem considerare; nec enim amplius circa Filium suum potuit elevari quam ut Mater Domini vocaretur. Exsultans ergo, et admirans magnificentiam Matris nostræ, devote et reverenter, ac confidenter ad ipsam accedens dicito: *Salve*. Hoc dicto resiliens in tuam parvitatem a magnificentia Matris Dei. Et dic, patientiam habe in me, Domina, quia ego vilissimus hominum audeo assistere tantæ Dominæ, et salutare te præsumo Reginam cælorum, Dominam angelorum, Matrem Dei mei, sed de tua benignitate, Domina, humili, ac humilitate benigna confido, quod me indignissimum sustinebis. Et quamvis sis arca Dei, sine comparatione nobilior arca Veteris Testamenti, et ego multo ignobilior; attamen cum te tetigero corde, ac salutavero ore, non credo percuti, sed tuo amore potius inflammari, et a tua pietate largissima in omnibus exaudiri. Ergo *Salve, Regina*, sub tuo regimine, Domina, de cætero volo militare, me totaliter dominationi tuæ committo, ut me plenarie regas et gubernes. Non me permittas mihi, quia sum mihi ipsi conscius nimis. Quidquid enim mihi dimiseris, noveris miserrime destruendum. Sed cum plenus sum miseria, et a planta pedis usque ad verticem putrefactus putredinem generem et horrorem, quomodo me regere dignaberis tam nobilis creatura? Certe quia tu es Regina *miseri-*

cordiæ.
2. Et qui sunt misericordiæ subditi, nisi miseri? Sic ergo *miseri-*

cordiæ Regina es, et ego miserrimus sum, omnium subditorum tuorum maximus peccator. Quomodo ergo, Domina, in me non exercebis tuæ miserationis effectum? Vere Domina, Regina es mi-

seri-
cordiæ, quia non est in hac vita sic desperatus, sic miser, cui non impetres salutarem misericordiam, si quis ad tuum declinaverit regimen. Certe, Domina, cum te aspicio, non nisi misericordiam cerno. Nam pro miseri mater Dei facta es. Misericordiam miseris genuisti. Undique, Domina, misericordia tu vallaris, solum misereri appetere tu videris. Multum es sollicita de miseris, hos in tuos filios adoptasti, hos regere voluisti, Domina, et ideo Regina *miseri-*
cordiæ debite tu vocaris. Quid ergo de cætero, Domina, formidamus? Quid timemus? Quid ad te gradu concito non venimus? Et quis a te, quæ petierit, non habebit? certe nescio, nisi qui se miserum non cognoscit. Quia non subest de nobis tuo regimini, nisi miser, aut etiam qui se cognoscit miserum, et de tua misericordia confidit. Illi ergo paveant soli, qui se existimant justos esse, et superbi et præsumptuosi, qui tuo regimini non subsunt, et etiam illi miseri, qui tuam misericordiam non requirunt. Nos ergo miseri tecum de cætero consolemur, tecum modo Domina habitemus; te mentis visceribus amplectamur, quia tu es *vita*.

3. Vita vere, quæ mortem superbæ humilitate vicisti, quæ nobis vitam gratiæ impetrasti, quæ vitam gloriæ genuisti, et non est dubium quod vitam naturalem a multis periculis liberasti. In omnibus enim te vitam morti opponis, cum videris expedire. O vita mirabilis, quæ mortuos vivificare conaris! Per te, Domina, est regressus de privatione ad habitum. O vita mortem non timens, mortem expellens, mortales immortales constituens! O certe vita amabilis, vita desiderabilis, vita delectabilis! O vita non senescens, sed potius senes ad juventutem reducens!

(58) Vide Eylengren. in Chronico Spirensi.

O vita, carnales vitas ad nihilum redigens! O vita certe contraria mundi vitæ! Qui enim vult te habere se affligat, delicias respuat, delicata quæque contemnat; et qui amplius mortificatus fuerit, te amplius possidebit. O vita divina fortificans potestate, impetratione divinam sapientiam exhalans, et divina vegetans bonitate. Si vita mea es, cur non semper vegetas vitam meam? Quis mihi tribuat ut semper gaudeam beneficio hujus vitæ? *dulcedo*. Vere dulcedo, qua amaritudinem peccatorum impetrandi expellis, quæ nobis dulcorem gratiæ acquiris, quæ ad suavitatem patriæ celestis contemplantes introducis, et demum ad ipsam possidendam adducis. O dulcis Domina, cujus sola memoria affectum dulcorat, cujus magnitudinis meditatio mentem elevat, cujus pulchritudo oculum interiorem exhilarat, cujus amœnitatis immensitas cor meditantis inebriat! O Domina, quæ rapis corda dulcore tuo, et nunc cor meum, Domina, rapuisti; et ubi, quæso, posuisti illud, ut ipsum valeam invenire? Nunquid in sinu tuo, ut me ipsum inveniam, collocasti? Nunquid inter tua ubera posuisti? fortasse ibi posuisti illud, ut quod frigerat, amore tuo succensum calefiat, ut a te nequeat separari. O raptrix cordium! Quando restitues mihi cor meum? Quare sic corda simplicium rapis? Quare violentiam, imo benevolentiam facis amicis? Nunquid vis ipsum tenere? Cum illud a te postulo, mihi arrides; et statim tua dulcedine consopitas quiesco, cum in me reversus, iterum illud postulo, me amplexaris, dulcissima, et statim inebrior tuo amore. Nunc cor meum non discerno a tuo. Nec aliud petere scio a te nisi tuum. Sed, ex quo sic est cor meum tuo amore inebriatum, tuo amore consopitum, gubernam cum tuo, et in sanguine Agni conserva et in latere filii tui colloca, ut solum quæ sentis sentiat, et solum diligat quæ tu amas, non in terra, sed in cælo sit tecum. O! beatum cor est, cui datum est semper, vel quasi semper, Dominam meditari; cui datum est semper inter delicias Domini gloriari; necnon compati Filii passioni. O mirabilis et amabilis cordis dulcedo, cui cætera et patrem, matrem et filios, vel ea quæ ad ipsos spectant, fetidissima et amara videntur. O dulcissima Domina, dulcissimum fructum habens, dulcissime corda attrahens, dulcissima bona largiens, dulcissima quæque promittens, dulcissima corda tu reddis. O quam dulcis es, Domina mea! O certe quam dulcis, et quam dulcissima in deliciis, dulcissima habens ubera pietatis, et summe benedicta! Tunc assequar quæ intendo, tunc possidebo quod spero, quia tu es *spes nostra*.

Nonne tu es Domina regni? nonne tu es Mater præmii, scilicet Christi, qui est præmium honorum ac beatorum? Nonne tu es quæ nos tantum desideras exaltari? Nonne sine comparatione plus nos diligis et bonum nostrum procaras quam mater carnalis? Si ergo nos vis facere gloriosos, imo quia vis, quis poterit prohibere? Quid enim babes aliud facere nisi Filium exhibere? Ipse est meritum, et præmium nostrum, et gloria nostra est. *Sperent ergo in te, qui*

PATROL. CXLIX.

*nomen tuum noverunt, quoniam non derelinquis quærentes te, Domina (Psal. ix). Certe qui sperant in te, mutabunt fortitudinem, assument pennas ut aquilæ, current et non laborabunt, volabunt et non deficient (Isa. xl). Quis non sperabit in te, quæ et adjuvas desperatos? Et quis non sperabit in te, propter quam exauditæ sunt preces patrum, oracula prophetarum, et eorum adimpleta promissa? Et quid potuerunt, patriarchæ, et prophetæ desiderare, Domina, quod per te non fuerint assecuti? Si antiqui per te hæc omnia habuerunt, quomodo nos, qui sumus filii tui sanguine unigeniti jam redempti, non habebimus, quod voluerimus postulare? Non dubito quod si ad te venimus, habebimus quod volumus. In te ergo speret, qui desperat; qui deficit, ad te currat confidenter; ad te veniat qui vult aliquid impetrare dicendo: *Salve*. Quis a tua salutatione de cætero nos poterit prohibere, ex quo sic es Mater et Domina, *vita, dulcedo et spes nostra*? Quis ergo ex quo Regina es, a tua reverentia nos poterit impedire? Non solum homines, sed universæ etiam creaturæ te Genitricem Dei saluent. Universæ, Domina, per te sunt restaurata, et suum Conditorum per te recuperant universa, ut sibi debito ordine sint subjecta. Certe mirum videtur quod totus mundus cessat a tua salutatione, quin semper te laudet omni tempore, et salutet. Sed quid est te bis salutare, nisi te ut Dominam angelorum et hominum revereri? Et quid est salutem replicare, nisi tibi sine fine reverentiam exhibere? Quid est te salutare et iterum salutare, nisi salutem, et salutis profectum a te, Domina, postulare? Quid salutamus et iterum salutamus, nisi ut tam interius quam exterius per te, Domina, salubriter custodiamur? Quid est, saluto, et iterum, saluto, nisi quia tuæ reverentiæ utrumque hominem expono? Ut quid porro te salutavi, et iterum salutavi, nisi ut per te Deum et hominem, nisi ut per te tuum Filium possiderem? Quid salutavi te, nisi ut redderem ad mea vota accinctam, et iterum salutavi, nisi ut propera esses ad perficienda? Aut certe primo volumus salutare, ut te commendaremus; secundo ut post hanc miseriam Filii tui gloria gauderemus. Primo es, Domina, salutanda, ut per te gratiam impetremus; secundo, ut per te ad gloriam veniamus.*

5. *Ad te*, ad te vere, quia tu, Domina, Deum et hominem genuisti; tu sola, Domina, hæreticam pravitatem interemisti; tu sola es Domina regni; tu sola es gubernatrix præmii. *Ad te matrem nostram*, ad te nutricem nostram, ad te adjutricem nostram, ad te certe, quæ nos lavas a fæcibus peccatorum, quæ nos consolaris etiam in incunabulis vagiantes, lactas parvulos esurientes; tuis brachiis sustentantur infirmi deficientes; tæ vere consolidas vulneratos, ad salutem perducis ægrotos, et non solum mater et nutrix, sed etiam medica facta es miserorum, quæ non derelinquis derelinquentes, quæ recipis fugientes, quæ es Regina, Imperatrix et Domina angelorum; quæ blandimentis nos allicis,

19

delicium nos foves, et nutris. *Ad te clamamus.* Quomodo non clamaremus, Domina, qui vulnera sustinemus, plagas sentimus, qui undique ab inimicis circumdamur et terremur! *Clamamus*, angustiati et miseris infinitis oppressi. *Clamamus* cordis anxietate, stomachi vacuitate, doloris acerbitate, aut forte erga te amoris immensitate. *Clamamus.* Ne tibi erga nos somnolentia inducatur, quæ nos die nocteque custodis. Quare obdormis, Domina? Surge, adjuva nos. *Clamamus*, etiam ut necessitatem nostram pandamus, quia clamare nos necessitas compellit. Necnon *clamamus* ut ad compassionem te, Domina, invocemus. Nam propter hunc clamorem rauce factæ sunt fauces meæ. Quid ergo amplius affligi permittis? Si ergo multum tardaveris, vocem amittam clamando, et ad te amplius vociferari nequibo. Heu mihi, quid tunc faciam, cum nec exaudire me poteris, nec audire? Tunc quid faciam, Domina, cum a te fuero penitus destitutus? Tunc quid faciam, cum tua ubera non poteris ministrare? Cito, Domina, subvenias clamanti, ne manibus subiaceam inimici. Curre, festina, Domina, tuum nequissimum ac infidelissimum servum ad te clamantem parcendo adjuva, et eripe de manibus inimici et a periculis tui hostis. Si non aliud, Domina, allicere te deberet, nisi quia tuus hostis aude nos servulos invadere fraudulentem, deberes quantocius festinare. Curre, et libera nos, Domina, propter eorum superbiam reprimendam. Curre ne inimicus gloriatur in tuis clientulis dominari. Curre, ne dicant: Ubi est eorum Domina, de cuius clementia confidebant? Ne mireris, Domina, si clamamus, quia sumus a te nimium elongati. In regione longinqua dissipavimus partem nostram. Qui si prope essemus planius possemus loqui, et ideo memores uberum tuorum ad te clamamus. *Exsules* a patria, exsules a visione divina; nec non exsules a gratia, exsules a consolatione materna! O anima mea, cur non es potius separata a corpore quam a tua Domina exsulata? Si es exsulata a matre, exsulata es a capite Christi. Et quomodo potes miser sine capite ambulare? Nonne sine capite ambulare esset monstrum? Heu mihi, cur sum in tam longum exsilium relegatus? Quando videbo Deum Salvatorem meum? aut quando potero saltem meam Dominam intueri? Non dubito, Domina, quod si ad te tanquam exsules clamaremus corde, te et Filium tuum possideremus plene. Cur ergo volumus hic quiescere tanquam cives, cur non ad patriam anhelamus? Cur non affectamus Matrem dulcissimam amplectari? Quid non desideramus secum et cum Filio suo commorari? O Domina, dum hic sumus exsules, constituas nos ne hic, tanquam in patria confidentes, te et tuum Filium quærere desistamus. Sic tamen constituas in corpore, ut semper tecum simus cives in mente.

6. *Fili Evæ.* Vere filii Evæ, quia superbi, præsumptuosi, ambitiosi, avari saltem libris et scientia, et utinam non re alia! gulosi, carnales, et inobedientes, et breviter, ipsam Evam in omnibus se-

quentes, proni sumus ad malum, difficiles vero ad bonum. Et si contingat aliquem filium bonorum operum generare, cum quodam cordis dolore, et tristitia parturimus multoties, sed malum cum lætitia perpetramus. Non nobis sufficiunt mala nostra, sed sicut Eva Adam, ita et nos aliquos inclinamus ad mala. Et sicut ipsa excusabat se, ita et nos in nostris defectibus excusamus, aut saltem, si possumus, in alios retorquemus. Tædet nos vesci ligno vitæ, Christum Dominum, scilicet in cruce contemplari, et inanus ad lignum vetitum applicamus. Non curamus per contemplationem paradisi delicium consolari, sed potius volumus in peccatorum sæcibus habitare, et vanissima quæque tractare, imo ut verum dicam, fetidissima stercora masticare? Heu, quanta insania, et vanitas, et cæcitas inaudita! Plus enim nobis placet, in labore nimio, et sudore vilia et mortem nostram acquirere quam cum omni dulcore et suavitate vitam non solum acquirere, sed etiam quodam modo possidere æternam, et gloriæ Dominum degustare. Et nisi, Domina, nos adjuvisses, fortasse ad inferni profundissima venissemus. Non est, Domina, quod nos valeat excusare, quia non te, sed Evam in omnibus imitamur, imo potius transcurramus in malis. Et ideo hoc a tuo clementi suffragio cognoscentes, per te, Domina, de tanta miseria sublevari sperantes, propter hoc, *ad te, Domina, suspiramus*, suspiramus autem de bonæ matris absentia, venire ad te, Domina, cupientes. *Suspiramus*, ad te, Domina, videre tuum Filium affectantes. *Suspiramus*, tanquam parvuli ad ubera anhelantes, tanquam filii, et indigni ad tuos maternas complexus tendentes. Ad te *suspiramus* desiderio. Ad te *suspiramus* amore interno, tuo nimis inebriati amore. Nullus enim, nisi tuus amor, quo erga te sumus inebriati, Domina, intrinsecus, cogit nos ad te Domino [*f.*, desiderio] suspirare. Quis enim te non diligit, et ad te non suspiret desiderio, ad te reparationem omnium, amoris caminum, pulchriorem sole, dulciorem nelle, bonitatis thesaurum, honestatis speculum, omnis sanctitatis exemplum? Omnibus enim amabilis, affabilis, omnibus delectabilis. Sedes es sapientiæ, fluvius clementiæ, radius deitatis; nec est, qui se abscondat a calore tuo. Sic ergo ad te desiderio et amore medullitus suspiramus. *Suspiramus* nos, et vehementi dolore; nam undique nos angustiæ premunt. Quomodo [*f.*, amodo] ergo ad te, solatium miserorum, refugium expulsorum, liberatio captivorum, sponsa adultorum, Regina stellatorum, Domina universorum, etiam inimicorum, non est qui tuæ voluntati valeat obviare. Et ideo sic afflicti, sic miseri, ad talem tam dulcem, tam suavem, in omnibus adiutricem, lignum vitæ, consolationis radiceem, ad te, talem, inquam, Dominam suspiramus.

7. *Gementes et flentes in hac lacrymarum valle.*

Tu, Domina, nonne vides quod totaliter sumus amaritudine pleni? Intus sumus gementes, exterius flentes, in hoc lacrymoso loco jacentes. Onerati peccatis gemimus, aggravati molestiis flemus, abundantes

miseriis flemus, in valle lacrymarum auxilio destituti gemimus, Solem justitiæ non videntes. FLEMUS inimicis nostris servientes in valle lacrymarum sumus, tuum auxilium postulantes. Hæc est certe vallis lacrymarum ad quam omnia lacrymabilia fluunt, gemebunda decurrunt, ad quam flebilis ruunt. Ad hanc vallem fluxerant dæmones infernorum, hic est pœna protoplastorum, miseriæ antiquorum. Quid amplius dicam? nec sufficio, nec scio hujus vallis detestabilia enarrare. *Eia ergo, Advocata nostra!* O laudabilis clementia Salvatoris, et nimium amabilis, qui sic afflictis tam nobile subsidium dignatus est largiri! O certe Dei nostri mira benignitas, quæ suis reis te Dominam tribuit Advocatam, ut a Filio tuo inter nos et Deum Patrem Judice constituto, quod pro nobis volueris, impetrare valeas. Nec enim dubium erit quod non tam manifeste damnabit, quos conservat tuæ advocatio pietatis! O admirabilis erga nos misericordia Dei nostri, qui, ne a sua fugeremus clementia, non solum communicare nobiscum in Judice, ut esset Deus, et homo, id est, Christus, a quo debet sententia promulgari, sed voluit viscera misericordiæ, Matrem suam, Dominam gloriæ, nostram constituere Advocatam, ut rei, non judicium, sed subsidium, non supplicium, sed æternum præmium invenire possemus. Et ideo non est timendum quin miserearis miseris, et ad illam partem declines sententiam quam defendis, et nobis impetres gratiam quam pro nobis precaris. Scio bene quod post sententiam non restat appellatio ad majorem, quia, etsi Judex sit homo, cujus es Mater, est tamen et Deus, Filius Dei Patris. Non enim video, Domina, quomodo tibi aliquid valeat denegari, et quin per te cœlestem patriam habeamus. Et hæc etiam miranda illa pietas; hoc est certe quod cupit Deus noster; hoc est quod desiderat; hoc est, pro quo te nostram constituit Advocatam. Non restat ergo, Domina, nisi ut illos tuos misericordes oculos ad nos convertas. Non dubito, Domina, quod si nostras aspexeris miserias, non poterit tua miseratio suum retardare effectum. Mirabiles, necnon amabiles sunt tuorum radii oculorum, quibus nos allicis ad amorem, et ad plenam ducis salutem, ne venenatos oculos basilisci timeamus. O Evæ oculi venenati, cur non offertis vos oculis Virginis, si vultis perfectam recipere medicinam? nam suorum radii oculorum et claritas expellit tenebras, dæmonum effugat catervas, purgat mentium vitia, corda congelata accendit, et demum ad cœlestia trahit. O beati, Domina, quos viderint oculi tui! Illos ergo oculos, benigna Domina, ad nos converte.

8. *Et Jesum, benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exsilium ostende.* O venter mirabilis, qui potuit recipere Creatorem! O venter laudabilis, qui meruit concipere redemptionem! O venter desiderabilis, a quo emanavit desiderium mentium, gratiarum fluvius, gloria præmium! O venter, non venter, sed empyreum cœlum! In hoc ventre fuit pretium perditorum, felicitas beatorum, Dominus angelorum. O beata ubera! O Domina mea! O fons pietatis, lacus sanctitatis, fluvius bonitatis venter tuus, Domina! O felix venter, qui Solem genuisti, universum mundum reparasti, cœlestem patriam recuperasti, insuper donasti! O quam pretiosus venter, qui protulit medicinam infirmis, vitam mortuis, paradysum justis! O venter eburneus, et sedes sapientiæ! O venter tornatilis, et celsitudo gloriæ! O venter amabilis, et dulcedo animæ! O elevatio mentium, inebriatio cordium, et suavitas peccatorum! Fructus tuus, Domina, certe est fructus beatus a principio sui ortus. Hic est Jesus, Dei vivi Filius. Hic est Salvator noster, Christus Dominus. In dulcedine hujus fructus sublevatur intellectus, dilatatur affectus, et utriusque quietatur appetitus. Clarescit ratio, dulcescit affectio, purificatur intentio. In dulcedine fructus tui totum liquescit cor, tuum fructum degustans. Hunc Jesum, benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exsilium ostende. Ut ipsum videndo, ipsum habeamus, ipsum videndo beatitudine repleamur, ipsum videndo in ipsum rapiamur, ipsum videndo in ipsum diffundamur, ipsum videndo in ipsum convertamur. Ut sic deifici, non nostri simus, sed totaliter transformati in ipsum. *O clemens! O pia! O dulcis Maria!* O clemens indigentibus, pia exorantibus, dulcis amantibus! O clemens pœnitentibus, pia proficientibus, dulcis contemplantibus! O clemens liberando, pia largiendo, dulcis te donando! O clemens consolando, pia consulendo, dulcis blandiendo! O clemens in conspectu, pia in effectu, dulcis in affectu! Clemens in conceptu, pia in aspectu, dulcis in amplexu; clemens es afflictis, pia derelictis, dulcis in amore juatis. Clemens es subjectis, pia jam correctis, dulcis prædilectis. Clemens es petentibus, pia te quærentibus, dulcis te pulsantibus; clemens admirantibus, pia exsultantibus, dulcis te gustantibus. Clemens es pauperculis, pia es despectis, dulcis es devotis. Clemens es elevatis, pia transformatis, dulcis liquefactis. O clemens! O pia! O dulcis virgo Maria. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.*

IV.

MEDITATIONES DE GESTIS D. N. JESU CHRISTI.

Sequentes rhythmos Anselmo ascribit Arnoldus Wion: ejusque nomen atque hos titulos præfert codex ms. Mantuanus. Similes ejusdemque modulationis alii habentur apud Bernardum. Pii quidem sunt isti et